

Kvety vyrastajú na nerovnako dlhých stopkách a vytvárajú spolu súkvetie nepravý okolík. Každý kvet sa skladá zo šiestich okvetných lístkov, ktoré sú z vnútornej strany žlté a z vonkajšej zelené.

Krivec žltý – detail kvetov

Kvitne od marca do mája. Jeho semená majú olejovitý privesok. Požierajú ich mravce, ktoré takýmto spôsobom semená tejto rastliny zároveň rozširujú. Rastie zvyčajne vo vlhkých lesoch na vápenatom podloží i na brehoch potokov. Okrem Európy sa vyskytuje i na

Kaukaze a východným smerom zasahuje až do Sibíri.

Slezinovka striedavolistá

Slezinovka striedavolistá (*Chrysosplenium alternifolium*) patrí podľa dĺžky života k trvácim bylinám a podľa stavby tela do čeľade lomikameňovité (*Saxifragaceae*).

Z tenkého šupinatého podzemku vyrastá 5 – 20 cm vysoká stonka, ktorá sa na vrchole rozkonárjuje. Listy s čepeľou srdcovito obličkovitého tvaru sú dobrým poznávacím znakom, podobne ako drobné žltozelené kvety s priemerom 2 – 3 cm. Zaujímavou skutočnosťou je, že kvety nemajú vyvinutú korunu, ale iba kalich, ktorý sa skladá zo štyroch žltozelených kališných lístkov.

Slezinovka striedavolistá – detail kvetov

Kvitne od marca do júna. Je ozdobou tienistých vlhkých lesov, výrazná farba jej kvetov dodáva celému okoliu nápadný vzhľad a prezrádza príchod jari. Rastie na prameniskách a pozdĺž vodných tokov od nížin až po alpínsky stupeň.

Danica Božová

Foto: Vladimír Boža

Slezinovka striedavolistá

OPERENEC OKOLO NÁS

V zimnom období a v skorých jarných mesiacoch, keď zelenej vegetácie ešte nebýva veľa, sa nám môže podariť pozorovať celé krdle operencov. Nachádzajú sa na miestach, ktoré im poskytujú dostatok potravy. K takýmto patria i oblasti so semenami bodliakov a koruny drevín obsypané dužinatými plodmi. V tomto článku vám predstavíme druhy, pre ktoré sú vyššie spomenuté semená a plody lákavým zdrojom potravy.

Stehlík pestrý, v niektorej literatúre uvádzaný aj ako aj stehlík obyčajný, je medzi zoológmi známy pod menom *Carduelis carduelis*. Zaraďujú ho do radu vrabcotvaré (*Passeriformes*), ktorý je známejší pod slovenským synonymom spevavce (pre tohto vtáka je charakteristický trilkovitý spev, vysoké plynulé zvuky „tsvit“ – „tsvit“ – „tsvit“ alebo mäkké „ej – háj“). V rámci tohto radu patrí do čeľade pinkovité.

Tento operenec púta pozornosť pozorovateľov nápadným sfarbením tela – na jeho povrchu sa strieda béžové, hnedé,

čierne, biele, červené a žlté perie: Hlavičku tvorí červené čelo, čierne temeno a biele líca. Tvár samca je sýtočervená, samica ju má menej výraznú. Od ostatných častí tela ju oddeľuje béžový „obojok“. Vzadu si môžeme všimnúť hnedý chrbát, biely trtáč (kostrč), čierny chvost, vpredu biele brucho i hrud' a béžovú panvu. Na krídlach sa strieda čierne a žlté sfarbenie, ktorého usporiadanie do farebných pásov môže pozorovateľ najlepšie sledovať počas letu pripomínajúceho tanec. Vtáčie perá sú rovnako ako naše nechty a vlasy tvorené látkou, ktorá sa nazýva keratín.

Stehlík pestrý pri konzumácii semien bodliakov

Stehlík pestrý patrí k semenožravým vtákom, o čom svedčí i jeho masívny krátky kuželovitý zobák, ktorý mu umožňuje lúskat' semená rastlín. Okrem semien bodliakov, pri konzumovaní ktorých ho môžeme vidieť najčastejšie, jeho potravu tvoria tiež lopúchy a šalát. V jarnom období si pochutnáva i na kvetoch vŕby – bahniatkach a žerrie i hmyz.

Patrí k našim stálym vtákom, prednosť dáva zarasteným lúkam a pasienkom, poľným lesíkom, okrajom lesov a brehovým porastom. Vidieť ho môžete i v stromoradiach okolo ciest, v parkoch, v cintorínoch a v záhradách – od nížin až po horské oblasti do nadmorskej výšky približne 1 000 m. Hniezdi dva razy do roka. Miskovité hniezdo stavia samica na stromoch pri koncoch konárov. Je vytvorené zo stebiel, korieňkov, listov a machu. Samica znáša štyri až päť vajec, ktoré majú bielu až belasú farbu s hnedými škvrkami. Sedí na nich trinásť až štrnásť dní, počas

ktorých ju samec kŕmi. Mláďatá po vyliahnutí kŕmia dva týždne obaja rodičia – najskôr hmyzom, potom zrnom zmäknutým v hrvoli. Dospelý jedinec dorastá do veľkosti 14 cm. Okrem Európy žije i v západnej Ázii a v severnej Afrike.

Tento operenec patrí na Slovensku k zákonom chráneným druhom národného významu. Spoločenská hodnota jedného jedinca je 165,97 €.

Príbuzným vyššie spomenutého druhu, ktorý u nás tiež žije celoročne, je **stehlík zelený** (*Carduelis chloris*), nazývaný i zelenka. Jeho druhový názov súvisí s celkovým sivozeleným zafarbením. Iba na krídlach a na chvoste má žlté plôšky. Dosahuje veľkosť približne ako vrabec (približne 12 cm).

Stehlík zelený (Carduelis chloris)

Stehlík zelený sa od stehlíka pestrého odlišuje i silným hrubým zobákom, ktorý mu umožňuje živiť sa aj väčšími semenami. Pohybuje sa vlnovitým letom. Obýva lesné okraje a krovinaté pasienky, kde ho možno počuť podľa monotónnych nosových zvukov „čví“, ktoré sa často striedajú s hlasným trilkovaním. Často navštevuje i parky a záhrady, kde z kŕmidiel odháňa ostatné malé vtáky. Spôsob rozmnožovania tohto druhu, zloženie potravy i výskyt je podobný ako u stehlíka pestrého. Na území Slovenskej republiky patrí k chráneným druhom národného významu, pričom spoločenská hodnota jedného jedinca je 165,97 €.

Drozd čvíkotavý (*Turdus pilaris*) je v rámci zoologického systému rovnako ako oba predchádzajúce druhy zaradený do radu spevavce. Je jedným zo zástupcov čeľade drozdovité (*Turdidae*), ktorá je pomenovaná podľa jeho rodo-

vého mena. Jeho druhové meno sa dáva do súvislosti so zvukmi „čak“ – „čak“ – „čak“, ktoré vydáva počas letu počas jasnej švitorivej piesne, ktorá sa skladá z troch alebo štyroch tónov.

K poznávacím znakom tohto operenca patrí sivá hlava a záhlavie, gaštano-vohnedý chrbát, výrazne škvrtitá oranžovo-vohnedá hrud' a biele boky. Počas letu si pozorovatelia môžu všimnúť sivý trtáč a čierny chvost. Hniezdi v kolóniách na okrajov lesov. Hniezda bývajú na stromoch alebo kroch. Sú postavené z konárikov a z trávy, spevňuje ich hliana. Samica znáša štyri až sedem zelenkastých škvrtitých vajec, na ktorých sedia trinásť až štrnásť dní obaja rodičia. Mláďatá po vyliahnutí kŕmia spoločne štrnásť až pätnásť dní. Dospelé jedince dorastajú do veľkosti 26 cm.

Zložkami ich potravy je hmyz, červy, slimáky. Slimačie ulity drozd rozbíja o kamene, aby sa dostal k šŕavnatej pochúťke vo vnútri schránky ulitníka. Pri tejto činnosti sa do okolia šíria ostré praskavé zvuky, ktoré okoloídúcich môžu upozorniť na jeho prítomnosť. V zimných mesiacoch môžeme vidieť celé krdle týchto vtákov v sadoch a v záhradách, kde si v korunách drevín pochutnávajú na dužinatých plodoch.

Tvrde semená nachádzajúce sa vnútri dužinatého oplodia prejdú tráviacou

Plody jarabiny vtácej sú vyhľadávanou potravou drozda čvíkotavého

sústavou operencov a vylučujú sa trusom často vo veľkých dialkach, čím tieto druhy vtákov výrazne prispievajú k rozširovaniu drevín.

Drozd čvíkotavý žije v severnej a strednej Európe a na území západnej Sibíri. Na Slovensku sa vyskytuje počas celého roka. Patrí k zákonom chráneným druhom národného významu. Spoločenská hodnota jedného jedinca predstavuje 165,97 €.

*Danica Božová
Foto: Vladimír Boža*

K potrave drozda čvíkotavého patria i jablká